

โครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอ

การที่จะทำความเข้าใจกับองค์การใดก็ตาม จำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างขององค์การนั้น ด้วย ทั้งนี้เพราะความหมายขององค์การก็คือ "การจัดระเบียบโครงสร้าง เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ ขององค์การใดเข้ามารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในอันที่จะปฏิบัติกิจการตามอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการร่วมมือประสานงาน และควบคุมงานให้บรรลุความมุ่งหมายร่วมกัน"

อนึ่ง เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างย่อมหมายถึง "รูปแบบ (Pattern) ที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ (components) หรือส่วนต่าง ๆ (parts) ขององค์การ" แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างขององค์การซึ่งเป็นระบบสังคมไม่อาจเห็นได้ด้วยตาตั้งแต่มาระบบชีวภาพหรือระบบเครื่องจักรกล และโครงสร้างแบบรูปนัย (formal structure) มักจะแสดงออกโดย

(๑) รูปแบบของความสัมพันธ์แบบรูปนัยและหน้าที่ แผนภูมิแสดงการจัดรูปองค์การ รวมทั้งรายละเอียดของงาน (job descriptions) หรือคำแนะนำงานในตำแหน่ง (position guides)

(๒) กฎข้อบังคับ นโยบายการดำเนินงาน ระเบียบปฏิบัติ ระเบียบควบคุม ค่าตอบแทน เงินเดือน และเครื่องมืออื่น ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งฝ่ายบริหารได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติของพนักงานภายในโครงสร้างขอ ความสัมพันธ์แบบรูปนัย

ดู กาญจนประกร, "รัฐประศาสนศาสตร์", สังคมศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, พ.ศ. ๒๕๑๒), หน้า ๘๒

^๒ Fremont E. Kast and James E. Rosenzweig, Organization and Management: A Systems Approach (N.Y.: McGraw-Hill Book Company, 1970), p. 170

^๓ Ibid., p.171

ฉะนั้น ในตอนที่ว่าด้วยโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอซึ่งจะพิจารณาถึงความเป็นจริง เป็นโครงสร้างแบบรูปนัย และเพื่อที่จะเข้าใจได้โดยถ่องแท้ จำเป็นต้องศึกษาย้อนไปถึงประวัติ ของโรงเรียน ตลอดจนการจัดโครงสร้างก่อนที่จะเข้าสังกัดอยู่ในมหาวิทยาลัยการปกครองพอเป็น สัງเขป

ในส่วนที่ว่าด้วยการบริหาร จะได้ศึกษาดูด้วยการวิเคราะห์การบริหารโดย Likerts' scale ซึ่งทดสอบไว้ให้นักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอประเมินแล้วนำมาวิเคราะห์

ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนนายอำเภอ

ความเป็นมาของโรงเรียนนายอำเภอ เกิดจากกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นความ จำเป็นในการพิจารณาคัดเลือกข้าราชการฝ่ายปกครองที่จะออกไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอ นั้นจะ ต้องได้รับการฝึกอบรมหรือการพัฒนาตัวบุคคลเสียก่อน การพัฒนาข้าราชการของโรงเรียนนาย อำเภอเป็นแนวความคิดที่ได้เกิดมานานแล้ว โดยที่การพัฒนาข้าราชการสมัยเดิม ๆ นั้นไม่ทราบว่าจะ ได้ทำกันเป็นระบบอย่างไร หลักฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอยู่เฉพาะในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เท่านั้น และการพัฒนาข้าราชการอย่างเป็นระบบก็เพิ่งจะปรากฏในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางแผนพัฒนาข้าราชการระยะยาวโดยจัดตั้งสถาบันพัฒนาข้าราชการขึ้น ๒ แห่ง คือ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง หรือโรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพล เรือ่น และโรงเรียนฝึกหัดกรมการอำเภอ^๕

ในการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดกรมการอำเภอ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนองความต้องการ กรมการอำเภอในส่วนภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางโครงการจัด

^๕ ตลอด ขรรณศิริ, การพัฒนาข้าราชการฝ่ายปกครอง, เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะ วิชาสังคมจิตวิทยา ตามความต้องการของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓

- ๒๕๑๔), หน้า ๑๓

^๕ Ibid., หน้า ๑๘

ทั้งโรงเรียนหลวงซึ่งตั้งที่กรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง และจะตั้งเป็นกำหนดว่าบรรดากรรมการอำเภอที่จะได้รับพระราชทานสัญญาบัตรต่อไปจะต้องเป็นผู้ประกาศนิยมนับจากโรงเรียนนี้ทุกคน และในเขตต์อื่น ๆ ฝึกสอนวิชาการปกครอง ซึ่งต้องการตามความสามารถของกรรมการอำเภอ แล้วส่งผู้ได้รับการฝึกสอนมาสอนวิชาเอาประกาศนิยมนับจากโรงเรียนหลวง^๖

จะเห็นว่าการพัฒนาข้าราชการทั้งแก่สมัยรัชกาลที่ ๕ มีแนวโน้มเพียงเท่านี้เกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการของโรงเรียนนายอำเภอ ก่อนที่จะส่งออกไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ซึ่งมีฐานะเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ และเป็นกรรมการอำเภอควมสำหรับการฝึกอบรมข้าราชการระหว่างประจำการของกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่วังสวนสุนันทา ซึ่งใช้เป็นศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ได้ฝึกอบรมข้าราชการฝ่ายปกครองออกมาหลายประเภท นอกจากนักเรียนปกครองดังกล่าวยังได้ทำการฝึกอบรมข้าราชการชั้นตรี เพื่อสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการชั้นโท ฝึกอบรมข้าราชการชั้นโท เพื่อเลื่อนเป็นข้าราชการชั้นเอก ฝึกอบรมผู้วาราชการจังหวัดทั่วราชอาณาจักร และฝึกอบรมอื่น ๆ อีกมาก^๗

อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมข้าราชการฝ่ายปกครอง ของกระทรวงมหาดไทย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการฝึกอบรมโดยตรงในระยะแรกยังมีได้จัดตั้งขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงได้จัดตั้งกองวิชาการขึ้นในกรมการปกครอง และมีแผนกฝึกอบรมข้าราชการสังกัดอยู่ในกองวิชาการ^๘

^๖ กระทรวงมหาดไทย, รายงานการประชุมเทศบาล ร.ศ. ๑๑๕ (พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ร.ศ. ๑๑๕), หน้า ๑๕๓ - ๕๔

^๗ เอนก สีหิประศาสน์, การฝึกอบรมข้าราชการของกระทรวงมหาดไทย, เอกสารประกอบการอภิปรายในการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๐๔ (พิมพ์โรเนียว)

^๘ Jerry J. Wood, Thailand In-service Training Activities of the Department of Local Administration and the Role of USOM 1963 - 70 (pam-Phlets)

ต่อมาในปี ๒๕๐๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรมการปกครอง จัดตั้งกองฝึกอบรม โดยตรงขึ้นในกรมการปกครอง

จากการจัดตั้งกองฝึกอบรมของกรมการปกครอง มีวัตถุประสงค์ที่จะให้งานด้านฝึกอบรม ให้มีความคล่องตัวและเป็นเอกเทศจากหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งมีความรับผิดชอบไม่เกี่ยวกับการฝึกอบรมโดยตรง กองฝึกอบรมที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่นี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

๑. จัดทำโครงการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับความต้องการในการฝึกอบรม และนโยบายของรัฐบาล ของกระทรวงมหาดไทย และของกรมการปกครองระดับต่าง ๆ

ฯ ล ฯ

อย่างไรก็ตาม กองฝึกอบรมของกรมการปกครองได้ทำหน้าที่ฝึกอบรมข้าราชการระดับต่าง ๆ รวมทั้งระดับนายอำเภอด้วย ในระยะต่อมากระทรวงมหาดไทยมีข้าราชการที่มีความรู้ในการปกครองและกฎหมายเป็นอันมาก การเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอก็ห้ามหลีกเลี่ยงที่รักคุณไม่ กระทรวงมหาดไทยจึงหยิบยกเรื่องนี้มาพิจารณา โดยมุ่งหมายที่จะจัดการฝึกอบรมข้าราชการฝ่ายปกครองก่อนที่จะแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอ กระทรวงมหาดไทยจึงเสนอความเห็นและชี้แจงถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งโรงเรียนนายอำเภอขึ้นต่อคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้ประชุมพิจารณาเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๐๗ และได้ลงมติเห็นชอบกับขอเสนอของกระทรวงมหาดไทย อนุมัติให้ก่อตั้งโรงเรียนนายอำเภอขึ้น กระทรวงมหาดไทยได้รับอนุมัติงบประมาณให้ทำการก่อสร้างอาคารโรงเรียนที่ตำบลวังสิดิ อำเภอบัณบุรี จังหวัดพิจิตร ในปีงบประมาณ ๒๕๐๗ เป็นเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท และปีงบประมาณ ๒๕๐๘ เป็นเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท อนึ่ง ในการก่อสร้างโรงเรียนนายอำเภอนี้ องค์การยูนิเซฟได้ช่วยเหลือทาง

"พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๐๖",
ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๒๒ (วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖), หน้า ๓๓

๑๐ กรมการปกครอง, คำสั่งที่ ๔๐๐/๒๕๐๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๐๗ เรื่องการแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบของกองฝึกอบรม

การเงินรวมทั้งงบประมาณของรัฐบาลไทยเป็นจำนวนเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ และได้ใหญ่เรือยวธาตุมานเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร และการดำเนินงานในระยะเริ่มต้น โรงเรียนนายอำเภอโคกก่อสร้างสำเร็จและได้ใช้อาคารหลังนี้ในรุ่นที่ ๒ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๐๘^{๑๑}

หลังจากจัดตั้งโรงเรียนนายอำเภอแล้ว การบริหารงานและการดำเนินการฝึกอบรมโรงเรียนนายอำเภอก็แยกออกจากกองฝึกอบรม กรมการปกครอง เป็นเอกเทศ อย่างไรก็ตามการบริหารงานของกองฝึกอบรมและโรงเรียนนายอำเภอก็มีความผูกพันกันทั้งในทางวิชาการและเจ้าหน้าที่ กรมการปกครองได้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรที่จะรวมเป็นหน่วยงานเดียวกันเพื่อความสะดวกในสายการบังคับบัญชา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๑๑ กรมการปกครองจึงได้รวมกองฝึกอบรมกับโรงเรียนนายอำเภอเข้าด้วยกัน และขอปรับขยายอัตราหัวหน้ากองซึ่งเป็นข้าราชการชั้นเอกขึ้นเป็นผู้ช่วยการกองชั้นพิเศษ^{๑๒}

ต่อมาการฝึกอบรมข้าราชการในระดับต่าง ๆ ที่สังกัดกรมการปกครองมากยิ่งขึ้น รวมทั้งโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (พพ.) โครงการศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการส่วนภูมิภาค (ศอก.) โครงการฝึกอบรมผู้ใหญ่บ้านและราษฎรผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (นรส.) โครงการเผยแพร่ข่าวสาร ฯลฯ ซึ่งกองฝึกอบรมมีภาระและความรับผิดชอบอย่างมาก กองฝึกอบรมจึงมีความจำเป็นต้องการขยายให้ใหญ่ขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอโครงการขยายโรงเรียนนายอำเภอ เป็น "วิทยาลัยการปกครอง"

^{๑๑} วารสาร, โรงเรียนนายอำเภอ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (โรงพิมพ์สามมิตร ๕๑ บ้านหม้อ พระนคร มีนาคม ๒๕๐๘), หน้า ๒ - ๓

^{๑๒} กระทรวงมหาดไทย, ปรับปรุงตำแหน่งหัวหน้ากองฝึกอบรม กรมการปกครอง เป็นผู้ช่วยการกอง หนังสือ ที่ มท.๐๓๐๗/๑๘๖ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๑๑

๑๓
 คอคณะกรรมการ โดยให้วิทยาลัยการปกครองเป็นสถาบันที่ประกอบด้วย

๑. โรงเรียนปลัดอำเภอ
๒. โรงเรียนนายอำเภอ
๓. โรงเรียนนักบริหารชั้นสูงระดับจังหวัด
๔. สถาบันการศึกษาฝึกอบรมพนักงานเทศบาล

๑๔
 แต่การเสนอในครั้งนั้นก็ยังไม่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี มาในปี ๒๕๑๕ กระทรวงมหาดไทยได้ปรับปรุงโครงการจัดตั้งวิทยาลัยใหม่ โดยนำเอาโครงการต่าง ๆ เข้าไว้ในการดำเนินงานของวิทยาลัยการปกครองด้วย โดยแบ่งวิทยาลัยการปกครองเป็น ๓ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายบริหาร
๒. ฝ่ายการศึกษา
๓. ฝ่ายพัฒนาการบริหารและการปกครอง

๑๕
 ในการเสนอขอจัดตั้งวิทยาลัยการปกครองของกระทรวงมหาดไทยใหม่ในปี ๒๕๑๕ นี้ คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งได้ โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๔๒ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ โรงเรียนนายอำเภอจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยการปกครอง

การจัดองค์การและโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง

๑๖
 ในการจัดองค์การโครงสร้างมีความสำคัญมาก ถ้าองค์การไม่มีโครงสร้างที่สมบูรณ์และ

๑๓ กระทรวงมหาดไทย, โครงการจัดตั้งวิทยาลัยการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๐ (พิมพ์โรเนียว)
 หน้า ๒

๑๔ เอกสาร, สรุปผลการดำเนินงานของวิทยาลัยการปกครอง ของวิทยาลัยการปกครอง (โรเนียว), หน้า ๑

๑๕ "ประกาศคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ ๒๔๒) ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๘๕ ตอนที่ ๑๖๘, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๕, ขอ ๑

รอบด้วยเหตุผล มักจะก่อให้เกิดปัญหาที่ยากจะแก้ไขหลายประการ ถึงกับ ฮาโรลด์ วี. กูส์ (Harold V. Coes) รองประธานกรรมการสมาคมนักบริหารอเมริกันและรองประธานฯ คนก่อน ๆ ที่พินหน่าที่ไปแล้ว มี ฟอร์ด (Ford) เบคอน (Bacon) และ เดวิส (Davis) กล่าวไว้ว่า "รอยละ ๗๕ ถึง รอยละ ๘๐ ของบรรดาปัญหาที่ส่งมาให้ที่ปรึกษาแก้ไขนั้น ปรากฏว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องในโครงสร้างขององค์การ"

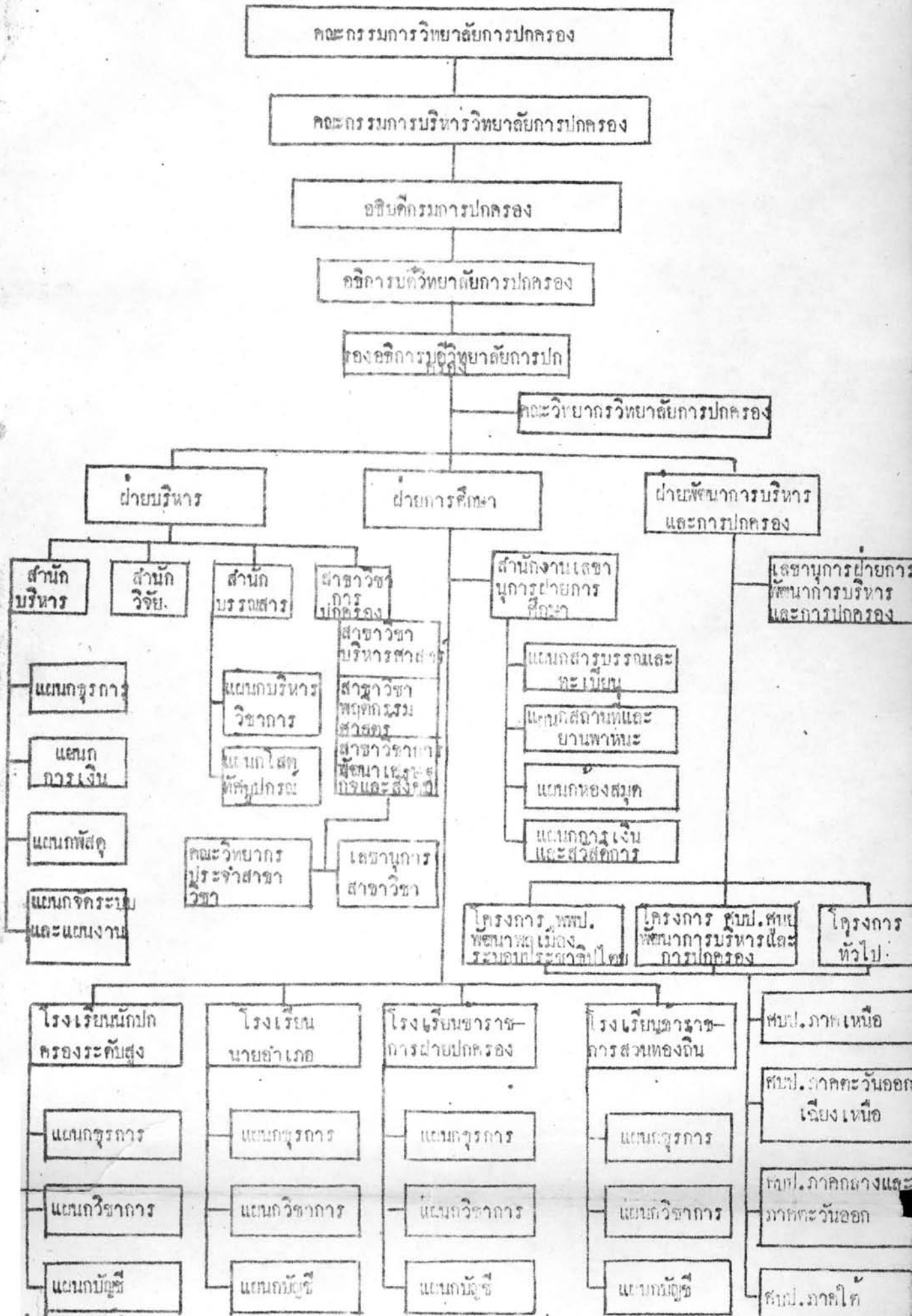
สำหรับรูปและโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอ เป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งอยู่ในวิทยาลัยการปกครอง การจัดการของวิทยาลัยการปกครอง มีไคร้ระบุไว้ในคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ทั้งนี้เพื่อให้ให้กรรมการปกครองได้พิจารณาการจัดการที่เหมาะสมเองดีกว่าจะกำหนดให้ตายตัวลงไป กรรมการปกครองได้มีคำสั่งที่ ๑๐๔๘/๒๕๑๕ สั่งการวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๕ โดยแบ่งงานของวิทยาลัยการปกครองออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายการศึกษา
๒. ฝ่ายบริหาร
๓. ฝ่ายพัฒนาการบริหารและการปกครอง

คำสั่งดังกล่าวนี้ได้จัดโครงสร้าง (Structure) ของการฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่การบังคับบัญชา (Hierarchy) และไคร้แยกฝ่ายปฏิบัติการและฝ่ายที่ปรึกษา (Line and Staff) กำหนดขอบเขตของการควบคุม (Span of Control) ซึ่งแสดงออกเป็นแผนภูมิขององค์การได้ดังแผนภูมิที่ ๑

^{๑๖} กรรมการปกครอง, การจัดการแผนใหม่ (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, พ.ศ. ๒๕๐๕), หน้า ๓๕

แสดงการจัดองค์การวิทยาลัยการปกครอง

ที่มา : คำสั่งกรมการปกครอง ที่ ๑๐๘๘/๒๕๕๕ สั่งการ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่องการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยาลัยการปกครอง

จากแผนภูมิที่ ๑ เป็นแผนภูมิที่แสดงให้เห็นถึงหน่วยงานต่าง ๆ ของวิทยาลัยการปกครองทั้งหมด นับว่าเป็นองค์การที่มีความรับผิดชอบมากองค์การหนึ่งในการที่จะพัฒนาวิชาการฝ่ายปกครองในระดับต่าง ๆ โครงสร้างของวิทยาลัย มีคณะกรรมการวิทยาลัยการปกครองเป็นผู้นำหนดนโยบาย ดูแลควบคุมกิจการโดยทั่วไปของวิทยาลัยการปกครอง เพื่อให้จะให้การบริหารของวิทยาลัยการปกครองคล่องตัวมากขึ้น วิทยาลัยการปกครองได้จัดคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยขึ้นอีกชุดหนึ่งเพื่อบริหารงานในระดับงานประจำ สายการบังคับบัญชาลงไป คือ อธิบดีกรมการปกครอง อธิการวิทยาลัยการปกครอง รองอธิการวิทยาลัยการปกครอง ซึ่งบังคับบัญชาฝ่ายต่าง ๆ รวม ๓ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายบริหาร
๒. ฝ่ายพัฒนาการบริหารและการปกครอง
๓. ฝ่ายการศึกษา

ในองค์การวิทยาลัยการปกครอง จะมีคณะวิทยาการของวิทยาลัยการปกครอง โดยจะไม่ขึ้นกับฝ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น วิทยาการเหล่านี้จะคอยสนับสนุนในด้านวิชาการของแต่ละฝ่ายเมื่อต้องการ โดยขึ้นตรงต่อรองอธิการวิทยาลัยการปกครอง โครงสร้างของแต่ละฝ่าย มีดังนี้

๑. ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย
 - ๑.๑ สำนักบริหาร
 - ๑.๒ สำนักวิจัย
 - ๑.๓ สำนักบรรณสาร
 - ๑.๔ ภาควิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ภาค
 - (๑) ภาควิชาการปกครอง
 - (๒) ภาควิชาบริหารศาสตร์
 - (๓) ภาควิชาพฤติกรรมศาสตร์
 - (๔) ภาควิชาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ซึ่งแต่ละสำนักได้แบ่งเป็นแผนกการทำงาน ๆ อีก

- ๑.๑ สำนักบริหาร
 - ๑.๑.๑ แผนกธุรการ

๑.๑.๒ แผนกการเงิน

๑.๑.๓ แผนกพัสดุ

๑.๑.๔ แผนกจักรระบบและแผนงาน

๑.๒ สำนักวิจัย

๑.๓ สำนักบรรณสาร

๑.๓.๑ แผนกบริการวิชาการ

๑.๓.๒ แผนกโสตทัศนูปกรณ์

๑.๔ สาขาภาควิชาการ แบ่งภาควิชาออกเป็น ๔ ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาบริหาร
ศาสตร์ ภาควิชาพฤติกรรมศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง ภาควิชาการพัฒนาระบบธุรกิจและสังคม
และมีคณะวิทยากรประจำวิชา และมีเลขานุการสาขาวิชาด้วย

๒. ฝ่ายพัฒนาการบริหารและการปกครอง ประกอบด้วยเลขานุการฝ่ายการพัฒนาการ
บริหารและการปกครอง ฝ่ายนี้ประกอบด้วยโครงการที่รับผิดชอบ คือ

๒.๑ โครงการ พพป. (พัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย)

๒.๒ โครงการ ศบป. (ศูนย์พัฒนาการบริหารและการปกครอง)

ซึ่งมีอยู่ ๔ ภาควิชา คือ

๒.๒.๑ ศบป.ภาคเหนือ

๒.๒.๒ ศบป.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๒.๓ ศบป.ภาคกลางและภาคตะวันตก

๒.๒.๔ ศบป.ภาคใต้

๒.๓ โครงการทั่วไป

๓. ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายนี้ประกอบด้วยสำนักงานเลขานุการและโรงเรียนระดับต่าง ๆ
รวม ๔ โรงเรียน คือ

๑) โรงเรียนนักปกครองระดับสูง

๒) โรงเรียนนายอำเภอ

- ๓) โรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง
- ๔) โรงเรียนข้าราชการส่วนท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการฝ่ายการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ มีหน่วยงานต่าง ๆ คือ
สำนักงานเลขาธิการฝ่าย มีแผนกต่าง ๆ รวม ๔ แผนก คือ

๑. แผนกสารบรรณและทะเบียน
๒. แผนกสถานที่และยานพาหนะ
๓. แผนกห้องสมุด
๔. แผนกการเงินและสวัสดิการ

โรงเรียนนักปกครองระดับสูง มี ๓ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกวิชาการ
๓. แผนกบัญชี

โรงเรียนนายอำเภอ มี ๓ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกวิชาการ
๓. แผนกบัญชี

โรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง มี ๓ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกวิชาการ
๓. แผนกบัญชี

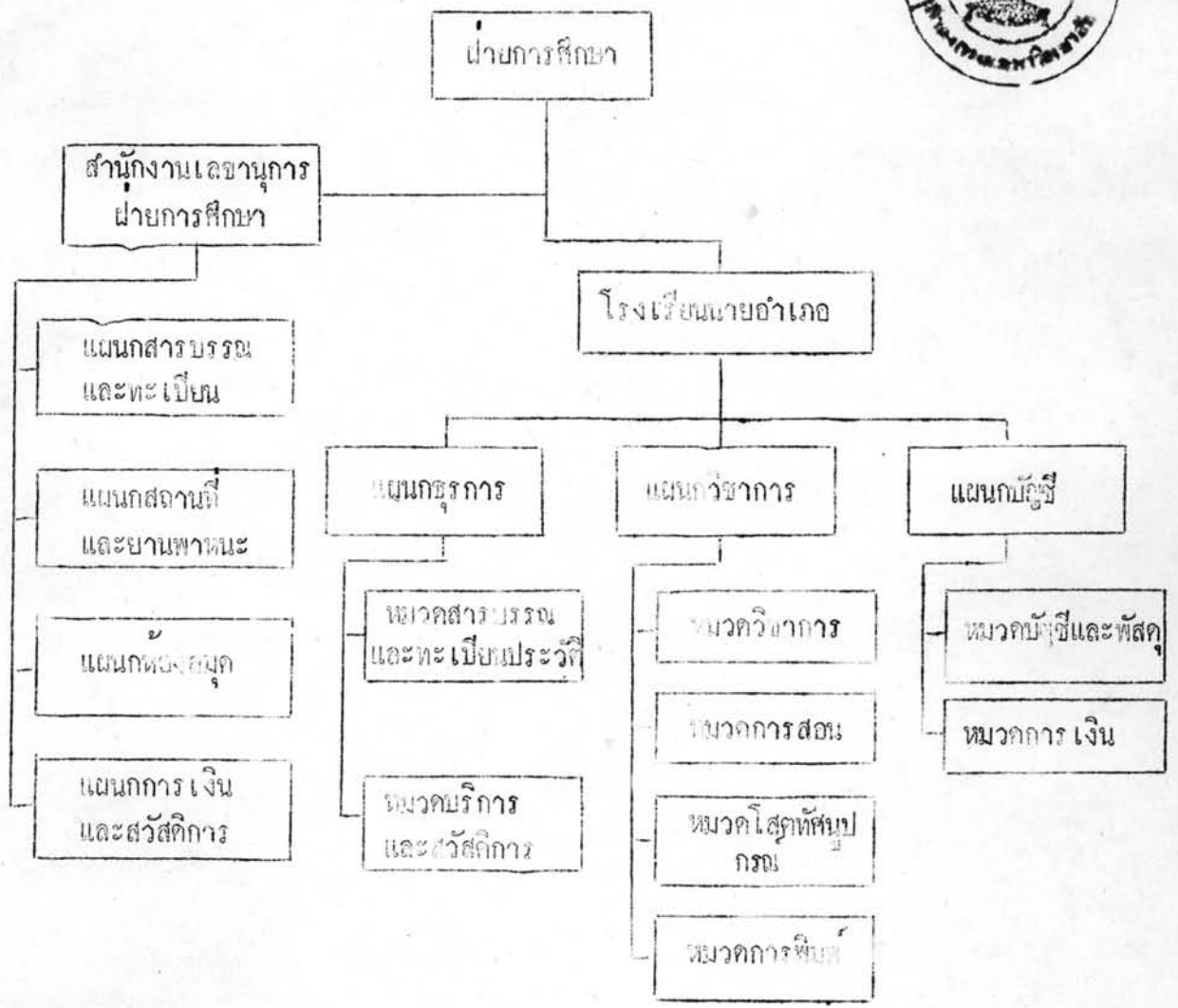
โรงเรียนข้าราชการส่วนท้องถิ่น มี ๓ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกวิชาการ
๓. แผนกบัญชี

เพื่อที่จะให้เห็นชัดถึงโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอ จะแสดงแผนภูมิของโรงเรียน

นายอำเภอ กิ่งนี้

แผนภูมิที่ ๒
แสดงถึงโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอ

ที่มา คำสั่งกรมการปกครอง ที่ ๑๐๔๘/๒๕๖๕ สั่งการ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๕
เรื่องการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยาลัยการปกครอง (เป็นการ
แบ่งภายใน)

จากรูปขององค์การของวิทยาลัยการปกครอง โรงเรียนนายอำเภอเป็นหน่วยงานหนึ่งของวิทยาลัยการปกครอง ดังแผนภูมิข้างต้น เป็นการจัดรูปองค์การตามแบบรูปดั้งเดิม หรือรูปแบบประเพณีนิยม (Traditional Model) และรูปแบบราชการ (Bureaucratic Model) ซึ่งเป็นแบบทั่วไปในวงราชการพลเรือนของประเทศไทย การจัดรูปองค์การนักวิชาการใคพยายามแสวงหาแนวความคิดที่คิดที่สุดมากำหนดขึ้นดังต่อไปนี้ คือ ^{๑๗}

๑. รูปแบบดั้งเดิม หรือรูปแบบประเพณีนิยม (Traditional Model) การจัดรูปองค์การตามรูปแบบดั้งเดิมหรือประเพณีนิยมนี้ มีแนวความคิดที่เป็นหลักการสำคัญ ก็คือ

๑) จัดโครงสร้าง (Structure) ของหน่วยงาน โดยถือหลักว่ากิจกรรมหรือหน้าที่ใดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือสัมพันธ์กันโดยใกล้ชิด ก็จัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันเป็นส่วน โดยทั่วไปใช้แสดงควยแผนภูมิขององค์การ (Organization Chart)

๒) จัดลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierachy) ถือหลักว่าผู้ที่อยู่ในระดับสูงกว่ามีหน้าที่สำคัญ และมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่อยู่ในระดับต่ำ และมีอำนาจในการสั่งการบังคับบัญชาดลดลั่นกันลงมาตามสายงาน

๓) มีความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specification)

๔) คำนำถึงขอบเขตความสามารถในการควบคุมบังคับบัญชา (Span of Control)

๕) ถือหลักเอกภาพของการบังคับบัญชา (Unity of Command) และแยกงานที่ปรึกษา (Staff) ออกจากงานของฝ่ายปฏิบัติกร (Line)

๒. รูปแบบราชการ (Bureaucratic Model)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาและนักกฎหมายชาวเยอรมัน มี

^{๑๗} วัลดิก รัชพิพัฒน์, ร.ศ.บรรณคดีพิธิ สลับแสง และสมบุรณ์ ผดุงเจริญ, เทคนิคการจักระบบและการควบคุมงาน (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสารการพิมพ์, พ.ศ.๒๕๑๓), หน้า ๑ -

ความเห็นว่าการที่สมบูรณ์มีลักษณะดังนี้

๑) รูปขององค์การจะต้องมีการจัดลำดับการบังคับบัญชา (Hierarchy) ลดหลั่นกันมาเช่นเดียวกับรูปแบบดั้งเดิม

๒) รูปแบบขององค์การจะต้องนำไปใช้ได้ทั่วไป (Universal)

๓) การแบ่งงานจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล (Logical) และต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบให้ชัดเจน

๔) การดำเนินงานจะต้องเป็นช่องทางหรือแบบพิธี (Formalization) แยกเรื่องส่วนตัว (Informal) ออกไปโดยเด็ดขาด ถือกฎหมายข้อบังคับระเบียบแบบแผนเป็นเกณฑ์

๕) การบริหารงานถือว่าเป็นอาชีพ (Professional) ตำแหน่งผู้บริหารกับเจ้าของต้องแยกออกจากกัน

๖) ผู้เขาคำรงตำแหน่งต่าง ๆ ต้องมีการฝึกอบรม และมีความรู้ความสามารถ

๗) การคัดเลือกบุคคลจะต้องขึ้นอยู่กับระบบความสามารถ (Merit System)

แม้ว่าการจัดรูปขององค์การวิทยาลัยการปกครองมีเหตุผลเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน จะอย่างไรก็ตามการจัดองค์การวิทยาลัยการปกครองมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของกรมการปกครองเสมอ การเปลี่ยนแปลงมักจะทำได้ง่าย เพราะเป็นคำสั่งของกรมการปกครองที่จะกำหนดใหม่หน่วยงานเพิ่มเติมหรือลดลงก็ได้

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของโรงเรียนนายอำเภอ

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของโรงเรียนนายอำเภอเป็นไปตามโครงสร้างขององค์การวิทยาลัยการปกครอง โดยมีสายงานซึ่งแบ่งออกเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายพัฒนาการบริหาร และการปกครอง สำหรับโรงเรียนนายอำเภอใกล้ชิดอยู่กับฝ่ายการศึกษา โดยจะกล่าวถึงการบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอโดยเฉพาะ แต่จะเกี่ยวโยงถึงฝ่ายอื่นบ้างแต่พอสังเขป

คณะกรรมการของวิทยาลัยการปกครองระดับสูงสุด คือ คณะกรรมการวิทยาลัยการปกครอง จำนวน ๑๖ นาย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ๑๑ ตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ นาย

แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๒^{๑๘} คณะกรรมการดังกล่าวมี
ดังนี้

๑. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่

๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	เป็นประธานกรรมการ
๒) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็นรองประธานกรรมการ
๓) ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ	เป็นกรรมการ
๔) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ	เป็นกรรมการ
๕) อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	เป็นกรรมการ
๖) เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	เป็นกรรมการ
๗) อธิบดีกรมการปกครอง	เป็นกรรมการ
๘) ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	เป็นกรรมการ
๙) นายกสิณิมิต เทศบาลแห่งประเทศไทย	เป็นกรรมการ
๑๐) อธิการวิทยาลัยการปกครอง	เป็นกรรมการ
๑๑) รองอธิการวิทยาลัยการปกครอง	เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

๑) นายถวิล สุนทรศารทูล	เป็นกรรมการ
๒) นายพวง สุวรรณรัฐ	เป็นกรรมการ
๓) นายมาลัย หุวะนันทน์	เป็นกรรมการ
๔) นายปรกรณ์ อังศุสิงห์	เป็นกรรมการ

^{๑๘} สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงปลัดกระทรวง
มหาดไทย ที่ สร.๐๒๐๓/๕๒๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒ เรื่องการแต่งตั้งกรรมการวิทยาลัยการ
ปกครอง

๕) นายเกษม

สุวรรณกุล

เป็นกรรมการ

คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลกิจการโดยทั่วไปของวิทยาลัยการปกครอง และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการพัฒนาข้าราชการฝ่ายปกครอง และข้าราชการส่วนท้องถิ่นทุกระดับ แต่เพื่อให้การบริหารงานได้เกิดความคล่องตัวในเรื่องที่ไม่สำคัญมากนัก เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานประจำของวิทยาลัยการปกครองอยู่เสมอ ถ้ามีว่แต่คอยคณะกรรมการวิทยาลัยการปกครอง ทั้ง ๑๖ ท่านมาประชุม ย่อมเป็นการล่าช้าต่อการนัดหมาย เพราะแต่ละท่านต้องมีการรับผิดชอบมาก อาจมาประชุมไม่ได้ กรณีที่เร่งรีบกรรมการปกครองได้พิจารณาถึงเรื่องนี้ จึงเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยการปกครองขึ้นอีกคณะหนึ่ง ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย

๑. รองปลัดกระทรวงมหาดไทย (ฝ่ายวิชาการ)	เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีกรมการปกครอง	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย	เป็นกรรมการ
๔. อธิการวิทยาลัยการปกครอง	เป็นกรรมการ
๕. รองอธิการวิทยาลัยการปกครอง	เป็นกรรมการ
๖. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาการเมือง สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย	เป็นกรรมการ
๗. ผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครอง (ฝ่ายบริหาร)	เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยการปกครองชุดนี้สามารถที่จะนัดหมายประชุมกันได้คล่องตัว และทำให้การบริหารงานของวิทยาลัยการปกครองรวดเร็วยิ่งขึ้น ความรับผิดชอบที่ถ่วงมาจากคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยการปกครอง คือ อธิบดีกรมการปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานของวิทยาลัยการปกครอง มีอำนาจที่จะอนุมัติ อนุญาตงานต่าง ๆ ของวิทยาลัย

กระทรวงมหาดไทย คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๗๖/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๑๖ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการบริหารวิทยาลัยการปกครอง

การปกครองทั้ง ๓ ฝ่าย ใหม่งเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ

งานของวิทยาลัยการปกครอง ผู้มีหน้าที่บังคับบัญชาโดยตรง คือ อธิการวิทยาลัยการปกครอง เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการทุกฝ่าย ถัดลงไปคือรองอธิการวิทยาลัยการปกครอง มีหน้าที่ช่วยเหลืออธิการวิทยาลัยการปกครอง สำหรับการบริหารของแต่ละฝ่ายจะมีผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครองแต่ละฝ่ายเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา รวม ๓ ฝ่าย คือ ผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครอง (ฝ่ายบริหาร) ผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครอง (ฝ่ายการศึกษา) ผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครอง (ฝ่ายพัฒนาการบริหารและการปกครอง)

สำหรับโรงเรียนนายอำเภอ การบริหารใกล้ชิดอยู่กับฝ่ายการศึกษา ซึ่งมีผู้ช่วยอธิการวิทยาลัยการปกครองฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา แต่โดยที่โรงเรียนนายอำเภอมีผู้อำนวยการโรงเรียนนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และมีรองผู้อำนวยการโรงเรียนนายอำเภอเป็นผู้ช่วย การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของโรงเรียนนายอำเภอมีดังนี้^{๒๐}

โรงเรียนนายอำเภอได้แบ่งออกเป็นแผนกต่าง ๆ รวม ๓ แผนก แต่ละแผนกมีหน้าที่และรับผิดชอบ คือ

๑. แผนกธุรการ มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณของโรงเรียนงานทะเบียน และการรายงาน การจัดทำทะเบียนประวัติของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและเจ้าหน้าที่ งานด้านสวัสดิการ การบริการและอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่พัก ห้องเรียนและสถานที่ทำงาน รวมถึงการดูแลสุขภาพความสะอาด และการรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะ หรืองานที่มิได้ระบุไว้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด และมีหน้าที่ดำเนินการประชุมต่าง ๆ เว้นแต่การประชุมทางวิชาการ โดยแบ่งงานออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้

๑.๑ หมวดสารบรรณและทะเบียนประวัติ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงาน ดังนี้

^{๒๐} กรมการปกครอง, คำสั่งที่ ๑๐๘๘/๒๕๑๕ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๕ เรื่องการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยาลัยการปกครอง, หน้า ๕ - ๗

- ปฏิบัติงานสารบรรณและงานทะเบียน
- การจัดทำแผนและโครงการต่าง ๆ
- รายงานผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ
- การจัดทำทะเบียนประวัติของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและบูรณาการ
- คำเนิการเกี่ยวกับพิธีเปิด - ปิดการศึกษาอบรม
- การจัดพิมพ์ประกาศนียบัตร
- จัดการประชุมต่าง ๆ (เว้นการประชุมทางวิชาการ)

๑.๒ หมวดบริการและสวัสดิการ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับที่พัก สถานที่ทำงาน
- จัดบริการในด้านการกีฬา และการสหนาการสำหรับผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและเจ้าหน้าที่
- ควบคุมดูแลการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ภายในตัวอาคารของโรงเรียน
- การจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยของสถานที่
- คำเนิการเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการโดยทั่วไป

๒. แผนกวิชาการ มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการศึกษาอบรมในด้านวิชาการ การจัดทำหลักสูตร การสอน การศึกษาครูงาน การจัดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ประกอบการศึกษาอบรม การเปิด ปิณฑการศึกษอบรม และรับผิดชอบคำเนิการเกี่ยวกับงานพิมพ์ทุกชนิด และการจัดทำเอกสาร โดยแบ่งงานออกเป็น ๔ หมวด ดังนี้

๒.๑ หมวดวิชาการ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดทำโครงการฝึกอบรม
- จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม
- ติดต่อเชิญและอำนวยความสะดวกผู้ทรงคุณวุฒิ
- คำเนิการเกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการ
- ประสานงานเกี่ยวกับการศึกษาอบรมกับโรงเรียนอื่น ๆ

๒.๒ หมวดการสอน มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดเตรียมและคำเนิการเกี่ยวกับการบรรยาย การสอน
- รวบรวมจัดทำเอกสารประกอบการบรรยาย การสอน
- การจัดทำเอกสารทางวิชาการประกอบการค้นคว้า
- การอำนวยความสะดวกและการจัดห้องบรรยาย

- ควบคุมตรวจสอบจำนวนผู้เข้าฟังการบรรยาย
- ๒.๓ หมวดโสตทัศนอุปกรณ์ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนี้
 - จัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้
 - ค่าเนิการเกี่ยวกับงานโสตทัศนศึกษาทุกประเภท
 - ค่าเนิการถ่ายภาพและภาพยนตร์
 - จัดทำข่าวและเสนอข่าว
 - การบันทึกเสียงและถอดเทปบันทึกเสียง
 - เก็บรักษาอุปกรณ์โสตฯ
 - ขอมแซมอุปกรณ์โสตฯ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ทันที
 - จัดทำทะเบียนอุปกรณ์โสตฯ
- ๒.๔ หมวดการพิมพ์ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงาน ดังนี้
 - พิมพ์หนังสือราชการทั่วไปของโรงเรียน
 - พิมพ์เอกสารทางวิชาการและคำบรรยาย
 - อัดสำเนาเอกสารทางวิชาการและคำบรรยาย
 - รวบรวมเอกสารต่าง ๆ เก็บเข้าแฟ้มเป็นหมวดหมู่

๓. แผนกบัญชี มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีทุกประเภท และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของโรงเรียน การจัดหา ควบคุมรักษาและเบิกจ่ายพัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน และประสานงานกับแผนกโภชนาการอย่างใกล้ชิด โดยแบ่งงานออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้

- ๓.๑ หมวดบัญชีและพัสดุ มีหัวหน้าหมวดรับผิดชอบงาน ดังนี้
 - จัดทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินและพัสดุทุกประเภท
 - จัดหาพัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน
 - เบิกจ่ายพัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน
 - ควบคุมดูแลรักษาพัสดุครุภัณฑ์คงคลัง
 - จัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน

๓.๒ หมวดการเงิน มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดทำงบประมาณประจำปีและงบประมาณเพิ่มเติมของโรงเรียน
- รับผิดชอบจ่ายเงินทุกประเภทของโรงเรียน และผู้เข้ารับการศึกษามอบรม
- นำเงินฝาก โอนเงินจากธนาคาร
- จัดทำโครงการใช้จ่ายเงินและควบคุมดำเนินงานตามงบประมาณและโครงการที่ได้รับอนุมัติ

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของโรงเรียนนายอำเภอตามการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าวมาข้างต้นนั้น โรงเรียนนายอำเภอยังคงมีส่วนสัมพันธ์กับสำนักงานเลขาธิการฝ่ายการศึกษา ซึ่งมีเลขาธิการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบเกี่ยวกับงานทั่ว ๆ ไปของฝ่ายการศึกษา และงานที่มิได้อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนทั้ง ๔ โรงเรียน คือ โรงเรียนนั้กปกครองระดับสูง โรงเรียนนายอำเภอ โรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง โรงเรียนข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยที่ลักษณะของงานเป็นการสนับสนุนงานของโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งหมด ๔ โรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานกลางของฝ่ายการศึกษา แบ่งงานออกได้ ๔ แผนก ดังนี้

๑. แผนกสารบรรณและทะเบียน มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบงานสารบรรณ การพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการและลูกจ้างในฝ่ายการศึกษางานเกี่ยวกับทะเบียนและประวัติของผู้เข้ารับการศึกษามอบรม และงานด้านการประชาสัมพันธ์ของฝ่ายการศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น ๓ หมวด ดังนี้

๑.๑ หมวดสารบรรณ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบดังนี้

- ควบคุมและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ
- การรับ ส่งหนังสือ
- การเสนอหนังสือและการติดตามเรื่อง
- การจัดทำทะเบียนและสถิติการรับส่งหนังสือ

^{๒๑} Ibid., หน้า ๑ - ๔

– การจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับส่งหนังสือราชการของฝ่ายการศึกษา

๑.๒ หมวดทะเบียนประวัติ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและผู้บรรยาย
- แก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียนประวัติ
- เพิ่มเติมทะเบียนประวัติให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๓ หมวดประชาสัมพันธ์ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนี้

- จัดทำข่าวและเผยแพร่ข่าว
- ตรวจข่าวและคัดข่าวหนังสือพิมพ์
- รับฟังและบันทึกข่าวจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์
- ประมวลข่าวเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น
- ดำเนินการประชาสัมพันธ์งานที่เกี่ยวกับฝ่ายการศึกษา

๒. แผนกห้องสมุด มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับกิจการห้องสมุด การฝึกสอนภาษา และการจัดทำวารสารของฝ่ายการศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น ๓ หมวด ดังนี้

๒.๑ หมวดห้องสมุด มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบดังนี้

- ควบคุมดูแลการให้บริการห้องสมุดให้เป็นไปตามระเบียบ
- วางระเบียบการบริการห้องสมุด
- อำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุด
- จัดทำวารสารและเอกสารทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่ห้องสมุดทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ
- จัดเก็บรักษาวารสารและเอกสารทางวิชาการให้เป็นระเบียบ
- จัดทำทะเบียนบัตร คัดรณี รายการหนังสือและเอกสารของห้องสมุด
- จัดหาหนังสือพิมพ์ไว้ประจำห้องสมุด

๒.๒ หมวดฝึกภาษา มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- จัดทำเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์โสตฯ ที่ใช้สำหรับฝึกภาษา
- ควบคุมดูแลเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์โสตฯ
- บำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์โสตฯ
- ซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์โสตฯ
- คำเนิการและอำนวยความสะดวกในการฝึกภาษา

๒.๓ หมวดวารสาร มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- คำเนิการจัดทำวารสารและข่าวสารในส่วนที่เกี่ยวข้องฝ่ายการศึกษา
- รวบรวมบทความที่เป็นประโยชน์ลงในวารสารดังกล่าว
- เสนอข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้สมาชิกวารสารทราบ
- จัดส่งวารสารไปยังสมาชิกด้วยความรวดเร็ว
- จัดทำทะเบียนสมาชิก
- จัดทำบัญชีบำรุงวารสาร
- รวบรวมวารสารเป็นหมวดหมู่ รวมทั้งการเก็บเล่มเป็นรายปี

๓. แผนกสถานที่และยานพาหนะ มีหัวหน้าแผนกเป็นผู้รับผิดชอบงานในด้านการควบคุมดูแลการบำรุงรักษา การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่และยานพาหนะของฝ่ายการศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้

๓.๑ หมวดสถานที่ มีหัวหน้าหมวดรับผิดชอบงานดังนี้

- จัดทำความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ภายนอกตัวอาคาร
- ปลุกและบำรุงต้นไม้ ไม้ดอก และสนามหญ้า
- ปรับปรุงตกแต่งสถานที่โห่งงามอยู่เสมอ
- จัดเตรียมสถานที่ในงานพิธีต่าง ๆ
- ศึกษาคูแดูแลรักษา ซ่อมแซมเกี่ยวกับการประปา และไฟฟ้า

๓.๒ หมวดยานพาหนะ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนี้

- ควบคุมดูแลยานพาหนะทุกชนิด

- เก็บรักษายานพาหนะทุกชนิด
- ขอมแซมยานพาหนะทุกชนิดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานไต่ตลอดเวลา
- ค่าเงินการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงและหอดดีในไทรถยนต์ส่วนกลางของฝ่ายการศึกษา
- จัดสรรและควบคุมการไทรถยนต์
- จัดทำทะเบียนยานพาหนะทุกชนิดให้เรียบร้อย

๔. แผนการเงินและสวัสดิการ มีหัวหน้าแผนเป็นผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการเงิน การจัดซื้อสิ่งของ และอุปกรณ์ในการจัดทำอาหาร การปรุงอาหาร การจัดสถานที่ ประกอบอาหาร และสถานที่รับประทานอาหาร รวมถึงหน้าที่ในด้านบริการด้วย โดยแบ่งงานออกเป็น ๔ หมวด ดังนี้

๔.๑ หมวดการเงิน มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- รวบรวมงบประมาณของฝ่าย
- คัดทอดูแล ควบคุมการไทรจ่ายเงินของฝ่าย
- จ่ายเงินให้หมวดจัดซื้อไปดำเนินการ
- นำเงินฝากและถอนเงินจากธนาคาร
- จัดทำโครงการไทรจ่ายเงินที่ได้รับอนุมัติ

๔.๒ หมวดจัดซื้อ มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงาน ดังนี้

- สืบหาราคาหรือสถานที่จำหน่ายสิ่งของและอุปกรณ์เกี่ยวกับการประกอบอาหาร และการครัวในการประหยัด
- ค่าเงินการจัดซื้อสิ่งของและอุปกรณ์เกี่ยวกับการประกอบอาหารและการครัว
- ควบคุมปริมาณการประกอบอาหาร

๔.๓ หมวดผู้ทรงกรม มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงานดังนี้

- ประกอบอาหารทั้งคาวหวาน สำหรับโรงเรียน
- แยกประเภทอาหารตามความต้องการของนักศึกษา
- ประกอบอาหารตามวัตถุประสงค์ที่อุดมสมบูรณ์ในแต่ละฤดูกาล ทั้งนี้ให้ประสาน

งานกับหมวดจัดซื้อ

- ควบคุมมาตรฐานของอาหารให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพสูง
- รักษาอาหารให้ดีและสม่ำเสมอ

๔.๔ หมวดบริการโรงอาหาร มีหัวหน้าหมวดเป็นผู้รับผิดชอบงาน ดังนี้

- ดูแลรักษาโรงครัวและสถานที่รับประทานอาหารให้สะอาดอยู่เสมอ
- ตกแต่งโรงอาหารให้มีบรรยากาศที่น่ารับประทาน
- จัดให้มีตารป้องกันหรือทำลายสัตว์หรือแมลงนำโรคติดต่อ
- อำนวยความสะดวกและให้บริการเกี่ยวกับอาหาร

จะเห็นว่าสำนักงานเลขานุการฝ่ายการศึกษาเปรียบเสมือนแม่บ้านของแต่ละโรงเรียน ตั้งแต่การกินอยู่หลับนอน และความสะอาดสบายในค่านต่าง ๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในหน้าที่ของโรงเรียนทั้ง ๔ โรงเรียน อย่างไรก็ตามการบริหารของโรงเรียนนายอำเภอตามองค์การที่จัดไว้อย่างเต็มรูปแบบ ถ้ามีเจ้าหน้าที่และวิทยากรประจำโรงเรียนนายอำเภออย่างเต็มอัตราแล้ว ก็จะทำให้การพัฒนาข้าราชการฝ่ายปกครองระดับนายอำเภอก้าวหน้าไปอีกมีขึ้นน้อย จากสถิติข้าราชการโรงเรียนนายอำเภอ เดือนธันวาคม ๒๕๑๖ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนนายอำเภอ มีชั้นพิเศษ ๑ คน ชั้นเอก ๑ คน ชั้นโท ๓ คน ชั้นตรี ๓ คน ชั้นจัตวา ๒ คน พนักงานพิมพ์ดีด ๒ คน จะเห็นว่าการบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอโดยแท้จริงแล้ว ยังขาดเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการอย่างมาก

นอกจากนี้ยังขาดสถานที่และเครื่องมือเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมอยู่มาก เพราะขณะนี้อาคารของโรงเรียนนายอำเภอและโรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครองเพียง ๒ หลังเท่านั้น เมื่อมีการอบรมระดับโรงเรียนนักปกครองระดับสูง และโรงเรียนข้าราชการส่วนท้องถิ่นแล้วย่อมมีปัญหาเรื่องสถานที่ที่ต้องผลิตเวลาในแต่ละหลักสูตรอบรมในรอบปี ก็จะต้องจัดหาลูกเวลาการศึกษาอบรมกันเอง ย่อมทำให้การศึกษาอบรมต้องหยุดชะงักไปบ้าง และไม่สะดวกเท่าที่ควร

การใช้เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการศึกษาก็ต้องใช้ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะยังขาดงบประมาณอยู่มากที่จะจัดซื้อให้พอความต่องการแต่ละโรงเรียนได้ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการศึกษารวมอยู่บ้าง ถ้าหากวิทยาลัยการปกครองได้มีการบริหารอย่างเต็มรูปแบบแล้ว ก็น่าเชื่อว่าโรงเรียนนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยการปกครองจะก้าวหน้าไปอีกมากทีเดียว

การบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอ

ในโครงสร้างของโรงเรียนนายอำเภอที่ศึกษามาแล้วในตอนต้น จะสังเกตเห็นว่ามีสายการบังคับบัญชาตลอดชั้นกันลงมาโดยลำดับตั้งแต่ผู้อำนวยการโรงเรียน จนกระทั่งถึงวิทยากรและเสมียนพนักงาน ข้าราชการทุกระดับนี้ต่างก็มีความรับผิดชอบในการบริหารอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น หากแต่แตกต่างกันตามสัดส่วน Elmore Petersen ได้ชี้ให้เห็นว่าในบริษัทธุรกิจซึ่งแบ่งชั้นของบุคคลในโครงสร้างเป็น ๗ ระดับนั้น ทุกระดับมีความรับผิดชอบในการบริหารแตกต่างกัน คึงปรากฏในภาพที่ ๑ ดังนี้

ภาพที่ ๑

แสดงความรับผิดชอบของบุคคลระดับต่าง ๆ ในบริษัทธุรกิจ

	เจ้าของและผู้ถือหุ้น (Owners and Creditors)
(Managerial Responsibility) ความรับผิดชอบในการบริหาร	คณะกรรมการบริษัท (Governing Board)
	นักบริหารระดับสูงสุด (Top Executive)
(Operation Responsibility) ความรับผิดชอบในการปฏิบัติ	นักบริหารชั้นผู้ใหญ่ (Majors Executives)
	ผู้จัดการแผนกต่าง ๆ (Departmental Managers)
	ผู้บังคับบัญชา (Supervisors)
	พนักงานปฏิบัติงาน (Operating Personnel)

ที่มา : Elmore Petersen, E.Grosvenor Plowman and Joseph M. Trickett, Business Organization and Management (Ill. : Richard D.Irwin, 1962), p.5

Talcott Parsons เสนอแนะว่าในโครงสร้างขององค์การใด ๆ นั้นควรแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ (๑) ระดับเทคนิคหรือระดับผลิต (the technical or production level) (๒) ระดับบริหาร (the managerial level) และ (๓) ระดับสถาบันหรือระดับชุมชน (the institutional level) ^{๒๒} แต่ Fremont E.Kast ไม่เห็นด้วย และให้เหตุผลว่า

๒๒

Talcott Parsons, Structure and Process in Modern Societies (New York: The Free Press of Glencoe, 1960), pp.60 - 96

ทุก ๆ ระดับมีการบริหารรวมอยู่ด้วยเช่นเดียวกับความเห็นของ Elmore Petersen^{๒๓}
 หน้าที่ซึ่งเกี่ยวกับการบริหารนั้นถ้ามองความเห็นแตกต่างกันอยู่ เช่น^{๒๔}

Henri Fayol กล่าววาทะสำคัญของการบริหาร (elements of management) ได้แก่ การวางแผน (planning) การจัดรูปองค์กร (organizing) การออกคำสั่ง (command) การประสานงาน (coordination) และการควบคุม (control)

William H. Newman กล่าวว่าทักษะในการบริหารประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญห้าประการ คือ (๑) การวางแผน (๒) การจัดรูปองค์กร (๓) การรวบรวมทรัพยากร (assembling resources) (๔) การอำนวยการ (directing) และ (๕) การควบคุม

Louise Allen กล่าวว่า นักบริหารต้องทำงานเหล่านี้เพื่อนำและอำนวยการทำงานของคนอื่น ๆ คือ (๑) การวางแผน (๒) การจัดรูปองค์กร (๓) การประสานงาน (๔) การจูงใจให้ทำงาน (motivating) และ (๕) การควบคุม

การที่จะแยกศึกษาการบริหารตามสาระสำคัญหรือหน้าที่ของนักบริหารตามแนวความคิดของทานที่กล่าวมานี้มาข้างต้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจกระทำได้ แต่เป็นการยากที่จะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่เหล่านี้

Rensis Likert ได้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จขององค์กรต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับการประสานงาน (coordinated efforts) ของสมาชิก ซึ่งมีลักษณะและกระบวนการหลายประการ คือ^{๒๕}

- (๑) มีโครงสร้าง
- (๒) มีกระบวนการสังเกตและวัดผล ซึ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะภายในขององค์กร

^{๒๓}

Fremont E. Kast and James E. Rosenzweig, op.cit., p.129

^{๒๔}

Elmore Petersen, E. Grosvenor Plowman and Joseph M. Trickett, Business Organization and Management (Ill.: Richard D. Irwin, 1962), p.6

^{๒๕}

Rensis Likert, New Patterns of Management (N.Y.: McGraw-Hill Book Company, 1961), p.178

และสิ่งแวดล้อมซึ่งองค์การนั้นดำเนินงานอยู่ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสิ่งแวดล้อมนั้น

(๓) มีกระบวนการสื่อความหมายซึ่งชาวสวารค่าเนินไปได้

(๔) มีกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ

(๕) มีการปฏิบัติด้านทรัพยากรที่จะดำเนินการตามการวินิจฉัยสั่งการ ได้แก่คนทำงานซึ่งมีทั้งใจที่มีมือและไม่ใจที่มีมือ และเครื่องจักรเครื่องกล และพลังงาน เป็นต้น

(๖) มีกระบวนการไร้อิทธิพล

(๗) มีทัศนคติที่มุ่งมั่นและลักษณะของพลังการจูงใจ ได้แก่พลังจูงใจขั้นมูลฐานที่จะให้สมาชิกขององค์การปฏิบัติงาน และความชอบหรือไม่ชอบของทัศนคติ และความซื่อสัตย์ขององค์การ ต่อองค์ประกอบ และสมาชิก เป็นต้น

กระบวนการเหล่านี้มีความสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับกัน เช่น ถ้าการจูงใจให้ทำงานไร้อิทธิพลโทษเป็นส่วนใหญ่ และตั้งอยู่บนรากฐานของความกลัว ทัศนคติในทางไม่ชอบและเกลียดชังก็จะเกิดขึ้น และองค์การดังกล่าวก็จะมีกระบวนการสื่อความหมาย และกระบวนการวินิจฉัยสั่งการที่มีลักษณะที่จะจัดการกับความเกลียดชัง ความสงสัย และความไม่พึงพอใจ แต่ในทางตรงข้ามถ้าไร้อิทธิพลขององค์การและพลังจูงใจที่มีลักษณะก่อให้เกิดทัศนคติในทางชอบ และใช้ความร่วมมือของสมาชิกในองค์การแล้ว การสื่อความหมาย การวินิจฉัยสั่งการ และกระบวนการควบคุมก็จะแตกต่างกันไป^{๒๖}

กระบวนการต่าง ๆ ขององค์การ ทฤษฎีการบริหารและการสร้างพลังจูงใจดังกล่าวมาข้างต้นนั้นขึ้นอยู่กับกัน และต้องถูกต้องตรงกัน เข้ากันได้ ถ้าใดที่กำหนดหน้าที่อย่างมีเหตุมีผล ความขึ้นอยู่กับกันของพลังจูงใจ และกระบวนการเหล่านี้ก่อให้เกิดการประสานงาน การสนธิในงานและสมาชิกขององค์การตลอดทั่วทั้งระบบ และเมื่อตลอดถึงทั้งระบบคขึ้น การทำหน้าที่คขึ้น พลังขององค์การในการที่จะไร้อิทธิพลประสานงาน ทักษะ ความสามารถ และทรัพยากรของบุคคลก็ยิ่งเพิ่มพูนขึ้น ระบบดังกล่าวนี้ Likert เรียกว่า "ระบบอิทธิพลตอบโต้กัน" (interaction-influ-

^{๒๖}

Ibid.

๒๗)
ence system)

Likert ได้พิจารณาแบบของภาวะผู้นำซึ่งเป็นพื้นฐาน ๔ แบบ และเชื่อมโยงเข้ากับ
ตัวแปรเปลี่ยนขององค์การ แบบของภาวะผู้นำหรือแบบบริหารทั้ง ๔ แบบ เรียกว่าระบบ โดแก

ระบบที่ ๑ แบบเผด็จการที่แสวงหาประโยชน์

(System 1. Exploitive-Authoritative)

ระบบที่ ๒ แบบเผด็จการที่เมตตาการุณ

(System 2. Benevolent-Authoritative)

ระบบที่ ๓ แบบขอคำปรึกษาหารือ

(System 3. Consultative)

ระบบที่ ๔ แบบให้เข้ามีส่วนร่วม

(System 4. Participative)

ระบบที่ ๑ และระบบที่ ๒ เป็นระบบที่นักบริหารใช้อำนาจวินิจฉัยสั่งการ แต่ระบบที่ ๔
นั้น การวินิจฉัยสั่งการเป็นไปด้วยอิทธิพลของข้อมูลและเหตุผลที่อยู่ใต้มงคัมมูฐาเข้ามีส่วนร่วม
แต่ระบบที่ ๓ เป็นระบบที่กำกั่งอยู่ระหว่างการใช้อำนาจกับการเข้ามีส่วนร่วม

เมื่อแบ่งระบบบริหารออกเป็น ๔ ระบบ เป็นพื้นฐานแล้ว Likert จึงกำหนดตัวแปร
เปลี่ยนขององค์การขึ้นเป็นลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ^{๒๘}

๑. กระบวนการของภาวะการนำที่ใช้อยู่

(Leadership process used)

๒๗)

Ibid., p.6

๒๘)

Rensis Likert, The Human Organization (N.Y.: McGraw-Hill Book
Company, 1967), pp.197 - 221

๒๙)

Ibid.

๓๐)

Ibid.

แบ่งออกเป็นสาระสำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๑.๑ การให้ความเชื่อถือไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา
- ๑.๒ การเชื่อถือและไว้วางใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๑.๓ การให้ความสัมพันธ์แก่ลูกตอผู้บังคับบัญชา
- ๑.๔ ความเป็นอิสระของผู้ใต้บังคับบัญชาในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่
- ๑.๕ การรับฟังและใช้ความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา

๒. ลักษณะของพลังจูงใจในการปฏิบัติงาน

(Character of motivational forces)

ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๗ ประการ คือ

- ๒.๑ ขุดเหตุจูงใจใหม่ทดแทนในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่
- ๒.๒ ลักษณะการไหลพลังจูงใจใหญ่ใ้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน
- ๒.๓ ทักษะคติของหน่วยงานและทอวัคณประสงค์ของหน่วยงาน
- ๒.๔ ความซัดแย้งหรือความสัมพันธ์แก่ลูกตอในระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๒.๕ ความรู้สึกรับยิตชอบตองานในหน้าที่ของสมาชิกหน่วยงาน
- ๒.๖ ทักษะคติเพื่อรวมงาน
- ๒.๗ ความพึงพอใจเพื่อรวมงาน การตรวจสอบนิเทศงาน และความสำเร็จของตนเอง

๓. ลักษณะของกระบวนการสื่อความหมาย

(Character of communication process)

จำแนกเป็นตัวแปรเปลี่ยน ๒ ประการ คือ

- ๓.๑ ความมากน้อยในการคบหาและสื่อความหมายซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

- ๓.๒ วิถีทางเดินของข่าวสาร
- ๓.๓ ลักษณะการติดต่อจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง จำแนกเป็นลักษณะย่อยอีก ๓ ประการ คือ
- ๓.๓.๑ เริ่มจากที่ใด
- ๓.๓.๒ ผู้ใ้บังคับมีอำนาจยอมรับเพียงใด
- ๓.๓.๓ ความจงใจของผู้บังคับมีอำนาจที่จะให้ข่าวสาร
- ๓.๔ ลักษณะการติดต่อจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน จำแนกเป็นลักษณะย่อยอีก ๕ ประการ คือ
- ๓.๔.๑ จำเป็นต้องเป็นไปตามสายการบังคับมีอำนาจเพียงใด
- ๓.๔.๒ ผู้ใ้บังคับมีอำนาจรับผิดชอบในความถูกต้องของข่าวสารเพียงใด
- ๓.๔.๓ ความสุจริตในการให้ข่าวสาร
- ๓.๔.๔ ความถูกต้องของข่าวสาร
- ๓.๔.๕ มีมาตรการสนับสนุนเพียงใด
- ๓.๕ การสื่อความหมายกับหน่วยข้างเคียง
- ๓.๖ ความใกล้ชิดระหว่างผู้บังคับมีอำนาจกับผู้ใ้บังคับมีอำนาจจำแนกออกเป็นลักษณะย่อยอีก ๒ ลักษณะ คือ
- ๓.๖.๑ ความรู้และความเข้าใจปัญหาของผู้บังคับมีอำนาจต่อปัญหาที่ผู้ใ้บังคับมีอำนาจประสบอยู่
- ๓.๖.๒ ความเข้าใจกันระหว่างผู้บังคับมีอำนาจกับผู้ใ้บังคับมีอำนาจ

๔. ลักษณะของกระบวนการอิทธิพลตอบโต้กัน

(Character of interaction-influence process)

ประกอบควยสาระสำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๔.๑ ปริมาณและลักษณะของการตอบโต้
- ๔.๒ ปริมาณของความร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
- ๔.๓ ผู้ใ้บังคับมีอำนาจอิทธิพลต่อวัตถุประสงค์ วิธีการ และการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

เพียงใด จำแนกออกเป็น

- ๔.๓.๑ ในทัศนะของผู้บังคับบัญชา และ
- ๔.๓.๒ ในทัศนะของผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๔.๔ ผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลต่อวัตถุประสงค์ วิธีการ และการปฏิบัติงานในหน่วยงานเพียงใด
- ๔.๕ โครงสร้างของหน่วยงานเป็นไปในลักษณะที่อำนวยความสะดวกให้หน่วยงานหนึ่งติดต่อกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

๕. ลักษณะของกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ

(Character of decision making process)

- ๕.๑ ระดับที่ทำการวินิจฉัยสั่งการ
- ๕.๒ ความเพียงพอและถูกต้องของข้อมูลที่น่ามาวินิจฉัยสั่งการ
- ๕.๓ ความตระหนักในปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับต่ำ
- ๕.๔ การใช้ความรู้ทางวิชาการประกอบการวินิจฉัย
- ๕.๕ การวินิจฉัยสั่งการใดกระทำในระดับที่สูงสุด คือ
 - ๕.๕.๑ ระดับที่ข้อมูลเพียงพอและถูกต้องที่สุดเพียงใด
 - ๕.๕.๒ มีส่วนทำให้เกิดพลังงูใจในการปฏิบัติงานเพียงใด
- ๕.๖ ผู้ใ้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการมากเพียงใดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของตน
- ๕.๗ การวินิจฉัยสั่งการกระทำโดยบุคคลคนเดียวหรือโดยกลุ่ม และผลที่เกิดเป็นสิ่งที่สนับสนุนหรือทำลายการทำงานเป็นทีม

๖. ลักษณะของการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางระเบียบข้อบังคับ

(Character of goal setting and ordering)

จำแนกออกเป็น ๓ ลักษณะย่อย คือ

- ๖.๑ อากาการที่กระทำ

- ๖.๒ ความสำนึกในวัตถุประสงค์การทำงานของเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ
 ๖.๓ การยอมรับ ต่อกัน และไม่ยอมรับในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

๗. ลักษณะของกระบวนการควบคุม

(Character of control processes)

จำแนกเป็น ๕ ลักษณะย่อย คือ

- ๗.๑ ระดับที่เจ้าหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงาน
 ๗.๒ ความถูกต้องสมบูรณ์ของข่าวสารและมาตรการที่ไร้ตรวจสอบควบคุม
 ๗.๓ หน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมรวมอยู่ที่ใด
 ๗.๔ องค์การอำนวยการที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรูปนัย
 ๗.๕ ผู้บังคับบัญชาไร้วิธีการในการควบคุมงานลักษณะใด

๘. วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

(Performance goals and Training)

จำแนกเป็น ๓ ลักษณะย่อย คือ

- ๘.๑ ผู้บังคับบัญชามีเป้าหมายที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด
 ๘.๒ การฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารตามที่องค์กรมีเพียงใด
 ๘.๓ ความช่วยเหลือในคำปรึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชามีเพียงใด

รวมทั้งสิ้นเป็นลักษณะแปรเปลี่ยน ๕๑ ประการ ซึ่ง Likert ได้กำหนดลักษณะเหล่านี้ไว้ในแต่ละระบบบริหารอย่างสำเร็จรูป และแต่ละระบบมีคิกรีที่จะวัดความมากน้อยระบบละ ๕ คิกรี ดังปรากฏในแผนภาพที่ ๒

การใช้ Likerts' scale วิเคราะห์แบบบริหารในองค์กรนั้น อาจใช้ได้ในวัตถุประสงค์หลายประการ เช่น วัดความเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาที่ผ่านมาว่า แต่เดิมเป็นอยู่อย่างไร เปรียบเทียบกับปัจจุบันเป็นอย่างไร หรือใช้ประเมินเพื่อวิเคราะห์ว่าในปัจจุบันเป็นอยู่อย่างไร ในอนาคตต้องการอย่างไร เพื่อพัฒนาลักษณะนั้น ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการ

การวิเคราะห์การบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอ นั้น มีปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ ข้าราชการมีจำนวนน้อย และผู้ประเมินอาจเกิดความลำเอียงหรือหวั่นเกรงผลที่เกิดจากการประเมิน เพราะคนเป็นผู้บังคับบัญชา ฉะนั้นจึงได้ทบทวนให้นักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๑๐ จำนวน ๒๒ คน เป็นผู้ประเมิน เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดการบริหารงานของโรงเรียนมากที่สุด และประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือระบบบริหารของโรงเรียนนายอำเภอ มีผลโดยตรงต่อนักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอในฐานะที่ทุกคนต้องอยู่ในบังคับบัญชาของโรงเรียนขณะที่ทำการศึกษาอยู่ในโรงเรียน

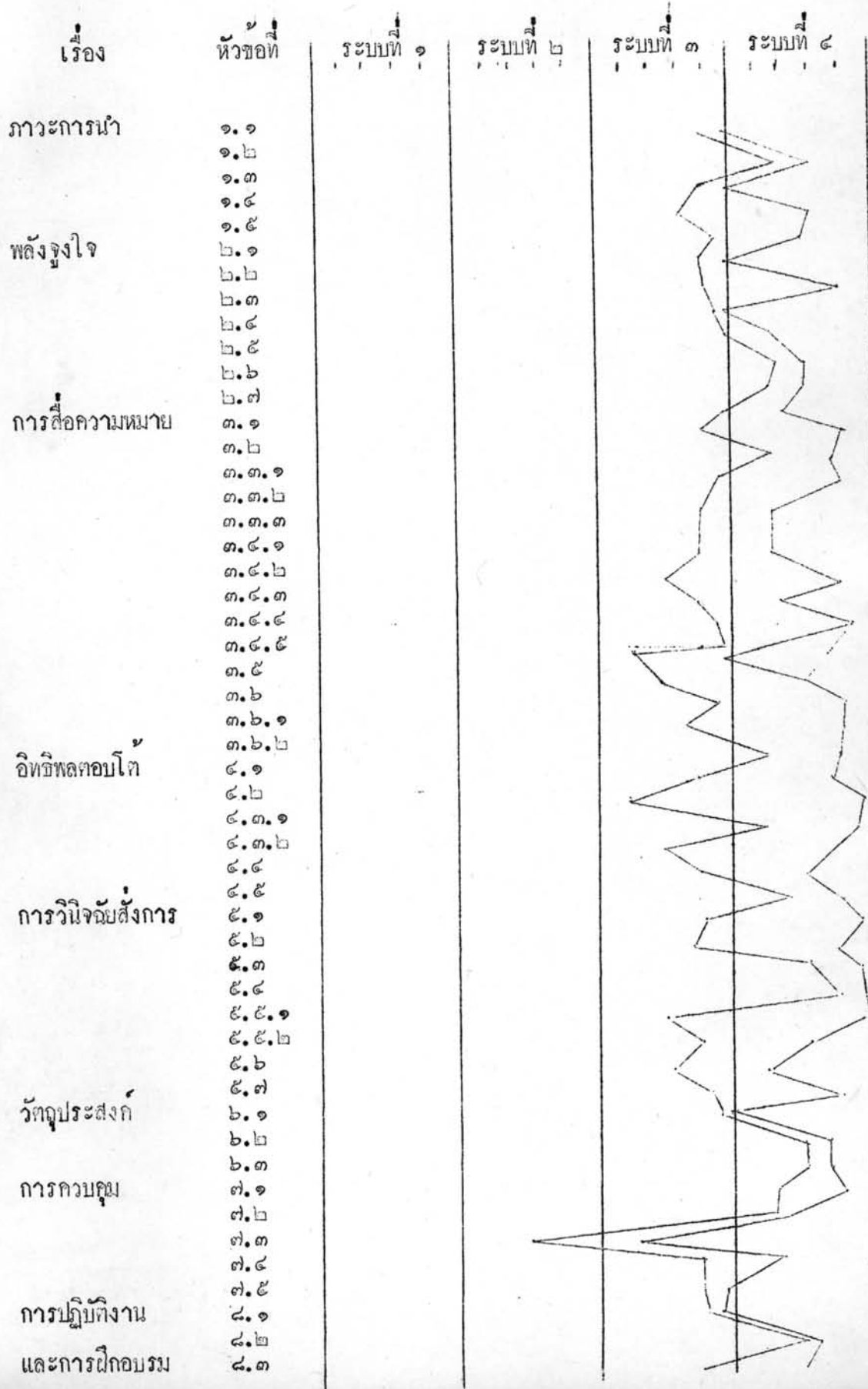
การทบทวนได้กระทำในเดือนธันวาคม ๒๕๑๖ หลังจากที่นักศึกษาได้เข้าศึกษาอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลา ๒ เดือนแล้ว และตระหนักในระบบบริหารของโรงเรียนเป็นอย่างดี ปรากฏว่ามีนักศึกษาได้ทำการประเมินและส่งแบบคืน ๔๘ ชุด หรือร้อยละ ๘๐ นับว่าเป็นปริมาณเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ได้

วิธีการประเมินนี้ให้นักศึกษาพิจารณาว่าลักษณะต่าง ๆ ทั้ง ๕๑ ประการของโรงเรียนนายอำเภอ นั้นในปัจจุบันอยู่ในระบบใด และมีคิกรีเท่าใด ใ้ค่าเครื่องหมายวงกลม (๐) ไว้ และพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่านักศึกษาต้องการให้อยู่ในระบบใด คิกรีเท่าใดค่าเครื่องหมาย (✓) ลงไปทั้ง ๕๑ ข้อ แล้วส่งแบบคืนโดยไม่ต้องลงชื่อในแบบ

จากแบบที่ได้รับคืนมาได้นำมาหาตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) ของเครื่องหมายทั้งสอง ซึ่งนักศึกษาได้กาไว้ แล้วแสดงออกเป็น profile ได้ดังแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒

แสดง profile ของแบบวิเคราะห์การบริหารของโรงเรียนนายอำเภอ

การบริหารงานโรงเรียนนายอำเภอจาก Profile อาจนำมาวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการของภาวะการนำที่ใช้อยู่

- ๑.๑ ผู้บังคับบัญชามีความเชื่อถือและไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาดีกว่าลักษณะนายกับบ่าว แยกส่งงานอำนาจวินิจฉัยสั่งการอยู่ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๖) และนักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอพอใจในระบบนี้แล้วเพียงแต่ต้องการใหม่คีกริสูงขึ้นไป (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕)
- ๑.๒ ผู้บังคับบัญชามีความสนับสนุนเกื้อกูลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่อยู่แล้ว (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๕) แต่ศึกษาค้นคว้าก็ยังคงการใหม่คีกริสูงขึ้นไป (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๖)
- ๑.๓ ผู้บังคับบัญชามีความสนับสนุนเกื้อกูลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ๆ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๔) นักศึกษาเพียงแต่ต้องการใหม่คีกริสูงขึ้นไป (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๖)
- ๑.๔ ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกค่อนข้างจะมีอิสระมากในการอธิบาย กับผู้บังคับบัญชา (ระบบที่ ๓ คีกริ ๒.๔) แต่ศึกษาค้นคว้าก็ให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมีอิสระอย่างเต็มที่ในการอธิบายให้ตรงกับผู้บังคับบัญชา (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๕)
- ๑.๕ ผู้บังคับบัญชามักรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาบ่อยครั้ง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕) แต่ศึกษาค้นคว้าก็ให้รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ และให้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหามาเสมอด้วย (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๖)

๒. ลักษณะของพลังจูงใจในการปฏิบัติงาน

- ๒.๑ มูลเหตุที่จูงใจให้บุคคลในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่คือความมุ่งหมายที่จะได้รับการนำคำสั่งความทรงการทางเศรษฐกิจ และปรารถนาที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๕) นักศึกษาต้องการเพียงใหม่คีกริสูงขึ้นไป (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๖)
- ๒.๒ ลักษณะการให้พลังจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน ได้แก่ ปูแนวทางบ้าง ลงโทษบ้าง และใช้มาตรการอื่น ๆ อีกที่คิดว่าจะโดนผล (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๕)

- นักศึกษาของภาควิชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้งานบูรณาการ
เห็นจึงเกิดผลดีแก่องค์การ (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๕)
- ๒.๓ ทักษะคติของหน่วยงานและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นที่สมควร (ระบบที่ ๓
คีกริ ๔.๒) และนักศึกษาพอใจระบบนี้แล้วเพียงแต่ต้องการให้คิกริสูงขึ้น
เพียงเล็กน้อย (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๒)
- ๒.๔ พลังใจในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อย มีการตั้งใจเพื่อปฏิบัติงาน
ใหม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานย่อย ๆ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๔) แทนที่
ศึกษาต้องการให้พลังใจที่ไม่มีความขัดแย้งเลย และให้ผู้ที่บังคับบัญชา
เกิดความสัมพันธ์และเกื้อกูลต่อกัน (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๒)
- ๒.๕ เจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นรู้สึกมีความรับผิดชอบในอันที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ
หน่วยงานอย่างแท้จริง (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๕) นักศึกษาพอใจแล้วเพียงแต่
ต้องการให้คิกริสูงขึ้นเล็กน้อย (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๔)
- ๒.๖ มีการร่วมมือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีหน่วยงาน ความเชื่อดีและไว้วางใจ
ต่อกันดังทั้งหน่วยงาน (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๒) นักศึกษาต้องการให้คิกริสูงขึ้น
อีก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๕)
- ๒.๗ แต่ละคนตั้งใจเพื่อนร่วมงานค่อนข้างสูง ไม่ตั้งใจกับตนเองมากนัก พึงใจการ
ตรวจสอบนิเทศงานค่อนข้างสูง ไม่ตั้งใจกับตนเอง พึงใจในความสำเร็จของ
ตนเองค่อนข้างสูง ไม่ตั้งใจกับตนเอง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕) นักศึกษาของ
การให้ตั้งใจเพื่อนร่วมงานสูง พึงใจในการตรวจสอบนิเทศงานสูง และพึงใจ
ความสำเร็จของตนเองสูง (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๔)
๓. ลักษณะของกระบวนการสื่อความหมาย
- ๓.๑ การค้นหาและสื่อความหมายซึ่งกันและกันมีปานกลาง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๒)
ต้องการให้มากขึ้นในส่วนตัวและกลุ่ม (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๕)
- ๓.๒ วิถีทางเดินของข่าวสารมีทั้งจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง เบื้องล่างสู่เบื้องบน และ
ทิศทางระดับเดียวกัน (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๕) ต้องการให้คิกริเพิ่มขึ้น (ระบบ

ที่ ๔ คีกริ ๓.๒)

- ๓.๓.๑ ลักษณะการศึกษาค้นคว้าจากเบื้องบนสู่เบื้องล่างเริ่มจากเบื้องบน แต่เบื้องล่างก็มีส่วนเริ่มไต่ควย (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕) นักศึกษาต้องการให้เริ่มไต่จากทุกระดับ (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๕)
- ๓.๓.๒ ผู้ใ้บังคับบัญชาส่วนมากยอมรับการสื่อความหมายที่มาจากเบื้องบนเสมอ แต่ถาหากสงสัยอาจไม่ถามหรือถามเมื่อความแน่ใจ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕) นักศึกษาต้องการให้ยอมรับเสมอในกรณีสงสัยให้สอบถามได้โดยเปิดเผยตรงไปตรงมา (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๒)
- ๓.๓.๓ ผู้บังคับบัญชาให้ข่าวสารที่ผู้ใ้บังคับบัญชาต้องการและตอบปัญหาที่ถามหาข่าวสารจำเป็น ๆ ให้แก่ผู้ใ้บังคับบัญชา และข่าวสารทาง ๆ ที่ผู้ใ้บังคับบัญชาต้องการ (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๒)
- ๓.๔.๑ ลักษณะการสื่อความหมายจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนจำเป็นของจำเป็นไป ตามสายการบังคับบัญชาปานกลาง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๕) นักศึกษาต้องการให้เป็นไปตามสายการบังคับบัญชามากที่สุด (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๔)
- ๓.๔.๒ ผู้ใ้บังคับบัญชารับผิดชอบและตรวจสอบความถูกต้องของข่าวสารพอสมควร (ระบบที่ ๓ คีกริ ๒.๒) นักศึกษาต้องการให้มีความรู้สึกรับผิดชอบในเรื่องความถูกต้องของข่าวสารมาก โดยพยายามแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบอยู่เสมอ (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๕)
- ๓.๔.๓ มีแรงผลักดันที่จะให้ข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์บ้างในบางครั้ง แต่ในขณะเดียวกันก็มีแรงผลักดันที่จะให้ข่าวสารที่ถูกต้องควย (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๒) นักศึกษาต้องการให้หมดการที่จะให้ข่าวสารที่ถูกต้องมากที่สุด (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๒)
- ๓.๔.๔ ข่าวสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนจะถูกตองเฉพาะที่ผู้บังคับบัญชาต้องการ ส่วนข่าวสารอื่นตองกลั่นกรองเสียก่อน (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๓)

- นักศึกษาของการใหญ่ที่สุด (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๘)
- ๓.๔.๕ มีการเสนอแนะบางเป็นมาตรการสนับสนุนการสื่อความหมายจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (ระบบที่ ๓ คีกริ ๑.๒) นักศึกษาของการใหม่การเสนอแนะนอยลง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕)
- ๓.๕ มีการสื่อความหมายกับหน่วยข้างเคียงเพียงพอและถูกของดี (ระบบที่ ๓ คีกริ ๒.๕) นักศึกษาของการให้ค้มาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๒.๘)
- ๓.๖ ความใกล้ชิดระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใ้บังคับบัญชาดี (ระบบที่ ๓ คีกริ ๔.๕) แต่นักศึกษายังอยากให้ค้มาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๖)
- ๓.๖.๑ ผู้บังคับบัญชารูและเข้าใจปัญหาของผู้ใ้บังคับบัญชาที่ประสบอยู่คนของคิ (ระบบที่ ๓ คีกริ ๒.๖) นักศึกษาของการใหญ่และเข้าใจค้มาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๕)
- ๓.๖.๒ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใ้บังคับบัญชาเข้าใจกันค้มาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๕) นักศึกษาของการให้คิกริสูงชันนอก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๘)
๔. ลักษณะของกระบวนการอิทธิพลคอมโ้เทกัน
- ๔.๑ มีการคบหาและคิดต่อกันปานกลาง และมีความเชื่อถือและไว้วางใจกันพอสมควร (ระบบที่ ๓ คีกริ ๓.๓) นักศึกษาของการใหม่การคบหาและคิดต่อกันทั่วไปอย่างเป็นกันเอง และมีความเชื่อถือและไว้วางใจกันสูงมาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๓.๖)
- ๔.๒ ความร่วมมือของบุคคลในกลมมีปานกลาง (ระบบที่ ๓ คีกริ ๑.๕) นักศึกษาของการใหม่ความร่วมมืออย่างคิ (ระบบที่ ๔ คีกริ ๔.๕)
- ๔.๓.๑ ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าคุณใ้บังคับบัญชามีส่วนสำคัญต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นอย่างมาก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๑.๓) นักศึกษาของการให้คิกริสูงชันนอก (ระบบที่ ๔ คีกริ ๔.๖)
- ๔.๓.๒ ความคิเห็นของผู้ใ้บังคับบัญชาเองเห็นว่าตนเองมีส่วนสำคัญปานกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม (ระบบที่ ๓ คีกริ ๒.๔) นักศึกษาของการใหม่ความเห็นว่าคุณใ้บังคับบัญชามีส่วนสำคัญต่อวัตถุประสงค์ของหน่วย

งานเป็นอย่างมาก (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๓.๖)

- ๔.๔ ผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานมาก เฉพาะอย่างยิ่งผู้บังคับบัญชาในระดับสูง ๆ เท่านั้น (ระบบที่ ๓ คีกรวี ๔.๖) นักศึกษาต้องการให้มีอิทธิพลมากที่สุด แต่เป็นไปได้โดยอ้อม เช่นจะต้องมีอิทธิพลจริงๆในสัมพันธภาพอันดีกับผู้บังคับบัญชา (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๒.๕)
- ๔.๕ โครงสร้างของหน่วยงานมีลักษณะที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพสูง แต่ละหน่วยงานสามารถติดต่อกันได้ทุกทิศทาง (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๒.๒) แต่นักศึกษายังต้องการให้คีกรวีสูงขึ้นอีก (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๓.๖)

๕. ลักษณะของกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ

- ๕.๑ ปกติผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้วางแนวนโยบายกว้าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเฉพาะเรื่องเฉพาะราวในรายละเอียดต่าง ๆ นั้น รับผิดชอบเป็นผู้กระทำ (ระบบที่ ๓ คีกรวี ๔.๖) นักศึกษาต้องการให้ทุกส่วนในหน่วยงานเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ แต่มีการผสมผสานกันอย่างไรก็ดีในลักษณะของกระบวนการเชื่อมโยง (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๔.๕)
- ๕.๒ ข้อมูลสำหรับวินิจฉัยสั่งการเพียงพอและถูกต้องบางปานกลาง (ระบบที่ ๓ คีกรวี ๔.๓) นักศึกษาต้องการให้สมบูรณ์และถูกต้องมาก (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๓.๒)
- ๕.๓ ผู้วินิจฉัยสั่งการตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบเป็นอย่างดี (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๒.๕) นักศึกษาต้องการให้คีกรวีสูงขึ้นอีก (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๔.๕)
- ๕.๔ มีการใช้ความรู้ทางวิชาการประกอบการวินิจฉัยสั่งการทุกระดับในหน่วยงาน (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๓.๕) นักศึกษาต้องการให้คีกรวีสูงขึ้นอีก (ระบบที่ ๔ คีกรวี ๔.๖)
- ๕.๕.๑ การวินิจฉัยสั่งการกระทำที่ระดับสูงในบางครั้ง (ระบบที่ ๓ คีกรวี ๒.๕) นักศึกษาต้องการให้กระทำโดยกลุ่ม และมีแนวโน้มที่จะให้หน่วยที่มีข้อมูลพร้อมอยู่แล้วทำการวินิจฉัยสั่งการโดยการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องของส่งไปยังหน่วยที่มีความรับผิดชอบในการวินิจฉัยสั่งการในเรื่องนี้ (ระบบที่ ๔

คิกวี ๔.๘)

๕.๕.๒ การวินิจฉัยสั่งการมีส่วนทำให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติงานปานกลาง
(ระบบที่ ๓ คิกวี ๔.๖) นักศึกษาของกรใหม่มาก (ระบบที่ ๔ คิกวี

๒.๕)

๕.๖ ปกติผู้บังคับบัญชามีฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาหารือ แต่ไม่เคยมมีส่วนร่วมในการวินิจฉัย
สั่งการ (ระบบที่ ๓ คิกวี ๒.๖) นักศึกษาของกรใหม่มีส่วนร่วมในการวินิจฉัย
สั่งการอย่างเต็มที่ (ระบบที่ ๔ คิกวี ๑.๔)

๕.๗ การวินิจฉัยสั่งการกระทำโดยคนเดียว และโดยกลุ่ม ซึ่งมีส่วนร่วมเสริมสร้างการ
ทำงานเป็นทีมบ้าง (ระบบที่ ๓ คิกวี ๔.๓) นักศึกษาของกรให้ส่วนมากกระทำ
ทำโดยกลุ่มซึ่งเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมมาก (ระบบที่ ๔ คิกวี ๓.๕)

๖. ลักษณะของการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางระเบียบข้อบังคับ

๖.๑ ปกติจะกำหนดวัตถุประสงค์หรือจะออกคำสั่งต่อเมื่อได้มีการอภิปรายกับผู้บังคับ
บัญชาแล้ว (ระบบที่ ๓ คิกวี ๔.๕) นักศึกษาพอใจแล้วเพียงแต่ของกรให้คิกวี
สูงขึ้นเล็กน้อย (ระบบที่ ๓ คิกวี ๔.๘)

๖.๒ เจาหน้าที่ทุกระดับมีความตระหนักในวัตถุประสงค์ของงานมาก (ระบบที่ ๔ คิกวี
๒.๒) นักศึกษาของกรให้คิกวีสูงขึ้นเล็กน้อย (ระบบที่ ๔ คิกวี ๓.๕)

๖.๓ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นที่ยอมรับกันเต็มที่ ทั้งโดยเปิดเผยและจริงจัง
(ระบบที่ ๔ คิกวี ๒.๕) นักศึกษาของกรให้คิกวีสูงขึ้นเล็กน้อย (ระบบที่ ๔
คิกวี ๓.๒)

๗. ลักษณะของกระบวนการควบคุม

๗.๑ ทุคนงานในหน่วยงานรู้สึกว่ามีหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงาน (ระบบที่ ๔
คิกวี ๑.๖) นักศึกษาของกรให้คิกวีสูงขึ้นอีก (ระบบที่ ๔ คิกวี ๓.๕)

๗.๒ ข้อมูลและมาตรการที่ใช้ในการตรวจสอบควบคุมสมบูรณ์และถูกต้องที่สุด คือเป็น
แนวทางปฏิบัติสำหรับตนเอง และเพื่อนร่วมงานได้ (ระบบที่ ๔ คิกวี ๑.๕)

นักศึกษาต้องการให้ศึกษารัฐธรรมนูญ (ระบบที่ ๔ คีกรี ๒.๒)

- ๓.๓ หน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุม มีการมอบหมายให้ระดับกลางรับผิดชอบปานกลาง (ระบบที่ ๒ คีกรี ๒.๕) นักศึกษาต้องการให้หน้าที่นั้นอยู่ในทุกระดับและระดับต่ำ ทำหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ในบางครั้ง (ระบบที่ ๓ คีกรี ๑.๒)
- ๓.๔ หน่วยงานอรรูปนัยอาจสนับสนุนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรูปนัยได้เช่นกัน (ระบบที่ ๓ คีกรี ๔.๒) นักศึกษาต้องการให้หน่วยงานอรรูปนัยและรูปนัยมีความหมายเดียวกัน ซึ่งจะมีแก่การเสริมสร้างให้หน่วยงานบรรดาศักดิ์ประสงค์เท่านั้น (ระบบที่ ๔ คีกรี ๒.๒)
- ๓.๕ งบประมาณในฐานะวิธีการในการควบคุมงานในลักษณะการตรวจจับผิดและเป็นเรื่องให้รางวัลตอบแทน แก่การบังคับบางเล็กน้อย และบ้างก็เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่จะควบคุมตนเอง (ระบบที่ ๓ คีกรี ๓.๕) นักศึกษาพอใจระบบนี้เพียงแต่ต้องการให้ศึกษารัฐธรรมนูญไป ทำให้เกิดความรู้สึกที่จะควบคุมตนเองเพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องบังคับ (ระบบที่ ๓ คีกรี ๔.๔)

๔. วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

- ๔.๑ งบประมาณพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสูง (ระบบที่ ๓ คีกรี ๓.๒) และนักศึกษาก็พอใจระบบนี้ เพียงแต่ต้องการให้ศึกษารัฐธรรมนูญ (ระบบที่ ๓ คีกรี ๔.๕)
- ๔.๒ นักศึกษาได้รับการฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารมากที่สุด (ระบบที่ ๔ คีกรี ๒.๕) และก็พึงใจที่จะให้ศึกษารัฐธรรมนูญอีก (ระบบที่ ๔ คีกรี ๒.๔)
- ๔.๓ โรงเรียนนายอำเภอได้รับการช่วยเหลือในคานทรัพย์ากรเกี่ยวกับการฝึกอบรมดีมาก (ระบบที่ ๓ คีกรี ๔.๕) แต่นักศึกษาก็ยังต้องการความช่วยเหลือให้ดียิ่ง (ระบบที่ ๔ คีกรี ๒.๔)

สรุปแล้ว ระบบบริหารของโรงเรียนนายอำเภอส่วนใหญ่อยู่ในระบบที่ ๓ คือ ระบบซึ่งผู้บังคับบัญชาขอคำปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาก่อนที่จะวินิจฉัยสั่งการหรือดำเนินการใด ๆ ลงไป

อย่างไรก็ตามระบบการบริหารแบบขอคำปรึกษาหารือ (Consultative supervision) นั้นยังมีระบบบริหารที่คิดที่สุด Douglas McGregor ได้วิจารณ์การบริหารแบบนี้ว่าเป็นการชักใย (Manipulation) คือการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิด (illusion) ว่าได้เข้ามีส่วนร่วมโดยมิได้มีโอกาสเลือกหรือมีอิทธิพลอย่างแท้จริง และใครได้เห็นว่าการบริหารงานแบบขอคำปรึกษาหารือนั้นได้แก่การ "ทำให้พวกเขาารู้สึกว่ามีความสำคัญ ... ให้เขาเกิดความรู้สึกว่าได้เข้ามีส่วนร่วม" ซึ่ง McGregor มีความคิดเห็นที่ค่อนข้างรุนแรงต่อการชักใยซึ่งเป็นการไม่ซื่อสัตย์ และซ่อนการจูงใจไว้ในกรณีที่ระงับอิทธิพล เขามีความเห็นว่าการระงับอิทธิพลบังคับอย่างเปิดเผยยิ่งก็ว่าการชักใย เขาไม่นับถือการชักใยทั้งในค่านิยมธรรมและการปฏิบัติ ในค่านิยมธรรมจะเห็นได้ชัดว่าการชักใยนั้นขาดความซื่อสัตย์ ในค่านิยมปฏิบัติก็เป็นอันตรายจากการที่จะถูกตีกลับ (backfire) ในเมื่อผู้นั้นรู้ว่าเป็นการชักใย จึงควรสนับสนุนการให้ความเปิดเผย เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหาร

ฉะนั้น ตามความเห็นของ McGregor การบริหารงานของโรงเรียนนายอำเภอจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงในทิวแปรเปลี่ยนต่าง ๆ ขององค์การให้เข้าสู่ระบบที่ ๔ คือระบบการเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นความต้องการของนักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอเป็นส่วนรวมอยู่แล้ว